

Noves aportacions al coneixement de la flora vascular de les comarques meridionals de Catalunya. III.

Julià Molero

Laboratori de Botànica, Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona,
Av. Joan XXIII, s/n. E-28028 Barcelona.

Llorenç Sáez

Unitat de Botànica, Facultat de Biociències, Universitat Autònoma de Barcelona,
E-08193 Bellaterra, Barcelona.

Jordi Vallverdú

C/ Jovellanos, 15, E-43201 Reus, Tarragona.

Laia G. Valle

Unitat de Botànica, Facultat de Biociències, Universitat Autònoma de Barcelona,
E-08193 Bellaterra, Barcelona.

Manuscrit rebut el juliol de 2006

Resum

Es comenten un total de 63 tàxons. *Allium ampeloprasum* L. subsp. *pardoi* (Loscos) O. Bolòs & Vigo, *Bassia scoparia* (L.) Voss. subsp. *scoparia*, *Primula* × *ternovania* A. Kerner, *Sternbergia colchiciflora* Waldst. & Kit. i *Vulpia geniculata* (L.) Link constitueixen novetats per a la flora de Catalunya, i nou tàxons [*Agrostis schleicheri* Jord. & Verl., *Athyrium filix-femina* (L.) Roth, *Carex demissa* Hornem., *Centaurea montana* L. subsp. *semidecurrens* (Jord.) O. Bolòs & Vigo, *Dryopteris affinis* (Lowe) Fraser-Jenk. subsp. *affinis*, *Myricaria germanica* (L.) Desv., *Phalaris aquatica* L., *Trifolium bocconeii* Savi i *Vicia narbonensis* L.] suposen novetats per a les comarques meridionals de Catalunya. D'altra banda s'exclou la presència a Catalunya de *Lythrum baeticum* Gonz.-Albo.

Paraules clau: corologia, flora vascular, nord-est de la Península Ibèrica.

Abstract. *New contributions to the knowledge of the cormophytic flora of Southern Catalonia (NE Iberian Peninsula). III.*

Data about 63 taxa are presented. *Allium ampeloprasum* L. subsp. *pardoi* (Loscos) O. Bolòs & Vigo, *Bassia scoparia* (L.) Voss. subsp. *scoparia*, *Primula* × *ternovania* A. Kerner, *Sternbergia colchiciflora* Waldst. & Kit., and *Vulpia geniculata* (L.) Link are a new record for the Catalan flora, and nine taxa [*Agrostis schleicheri* Jord. & Verl., *Athyrium filix-femina* (L.) Roth, *Carex demissa* Hornem., *Centaurea montana* L. subsp. *semidecurrens* (Jord.) O. Bolòs & Vigo, *Dryopteris affinis* (Lowe) Fraser-Jenk. subsp. *affinis*, *Myricaria germanica*

ica (L.) Desv., *Phalaris aquatica* L., *Trifolium bocconeii* Savi and *Vicia narbonensis* L.] are new records for Southern Catalonia. The presence of *Lythrum baeticum* Gonz.-Albo in Catalonia is excluded.

Key words: corology, vascular flora, northeastern Iberian Peninsula.

Introducció

La present contribució segueix la línia de dues publicacions precedents (Molero et al., 1997; Sáez et al., 2000) i com aquestes, té la intenció d'actualitzar i de revisar de manera crítica el catàleg de la flora vascular de les comarques meridionals de Catalunya. Tot i que aquest territori ha passat a ésser en les dues darreres dècades un dels florísticament més ben coneguts de Catalunya, els nostres resultats assenyalen que existeixen encara algunes llacunes pel que fa al seu coneixement florístic, especialment en zones altes de les muntanyes catalanídiques meridionals i centrals, fet fins a cert punt sorprenent tenint present que aquestes àrees han estat explorades amb certa intensitat.

Material i mètodes

Per a cada tàxon especifiquem, sempre que ha estat possible, la localitat i el quadrat del reticle UTM d'1 km de costat, o la de 10 km. Ometem el fus i zona de designació [31T] ja que són comuns a totes les localitats. Per a cada una de les citacions conservem un plec testimoni, i aquí indiquem el nombre i l'herbari on resta dipositat el plec (abreviatures d'acord amb Holmgren et al., 1990). L'ordenació del tàxons segueix l'ordre alfabètic i les abreviatures de l'autor o els autors dels tàxons s'han realitzat d'acord amb Brummitt & Powell (1992). Les novetats per la flora de Catalunya apareixen indicades amb dos asteriscs (**) i les respectives a les comarques tarragonines s'assenyalen amb un asteric (*).

Resultats: Catàleg florístic

****Allium ampeloprasum** L. subsp. **pardoi** (Loscos) O. Bolòs & Vigo
= *A. pardoi* Loscos

Les Garrigues: Bovera, CF07, en un marge de la carretera cap a La Granadella, 13-VI-2002, *J. López & J. Molero*, BCN 19265. Priorat: Cornudella (CF27), marge d'un camp de blat, a 1 km en direcció a Albarca, 24-VI-2004, *J. Molero*, BCN 19220 (dins la mateixa quadrícula UTM l'hem observada també, en les mateixes dates, a les rodalies d'Ulldemolins i dels marges de la carretera cap a Prades, prop d'Albarca); La Bisbal de Falset (CF07), a 1 km cap a Margalef, en un rostoll, 28-VII-2004, *J. Molero*, BCN 19219. Pallars Jussà: carretera del pantà de San Antoni, a 5 km de la Pobla de Segur cap a Tremp, CG37, talussos de la carretera, 31-VII-2003, *C. Macias, J. Molero & Ll. Sáez*, BCN 20352. Alt Urgell: entre la Seu i Cerc, prop de la cruïlla cap a Alàst, 31TGC 7489, 750 m, marge d'un rostoll, 29-V-2004, *J. Molero & I. Soriano*, BCN 19221.

Tàxon estretament relacionat amb *A. ampeloprasum*, descrit de Castellseràs (Baix Aragó) i citat de localitats veïnes (Penyarroya, Fresneda) i del Matarranya pel mateix autor; a aquesta darrera localitat no s'ha retrobat. Molero (2003) va estendre la seva distribució fins a la zona mitjana de la Vall de l'Ebre (províncies de Saragossa i Osca), constatant que vers el nord arribava gairebé fins a Barbastro, però en aquell moment no es coneixien localitats catalanes. De fet aquest tàxon penetra fins al territori catalanídic meridional-occidental (Priorat, Les Garrigues) i ateny el Prepirineu català extenen-se fins al Somontano i possiblement fins a Navarra. Novetat per al Principat.

Aegilops ventricosa Tausch

Baix Camp: a la vora d'un camí en la Serra de la Mussara CF36, 990 m, 3-VII-1999, *J. Vallverdú*, BCN 5627.

Primera citació per al territori catalanídic central. Bolòs & Vigo (2001) la recullen del massís del Port, localitat molt possiblement deguda a Torres (1983).

***Agrostis schleicheri** Jord. & Verl.

Baix Ebre: Vessant N de la Barcina, BF7722, 1050 m, fissures de roques calcàries verticals orientades al N, 2-VI-2001, *Ll. Sáez* LS-5609 (Ll. Sáez herb. pers.-BCB); Montcaro, vessant N, BF7620, 1400 m, roques calcàries, 3-VII-2006, *M. Sainz & Ll. Sáez* LS-6453 (Ll. Sáez herb. pers.-BCB); Montsià: El Retaule, vessant NW, BF6914, 1100 m, roques calcàries, 4-VII-2006, *L.G. Valle, J. Navarro & Ll. Sáez* LS-6458 (Ll. Sáez herb. pers.-BCB); Baix Ebre: L'Embarronat, BF7118, 1010 m, roques calcàries humides, 5-VII-2006, *L.G. Valle, J. Navarro & Ll. Sáez* LS-6469 (Ll. Sáez herb. pers.-BCB).

Espècie difosa per les altes muntanyes de C i S d'Europa i al N d'Àfrica (Romero García et al., 1988; Sáez & Rosselló, 2000). A la península Ibèrica es troba amplament difosa a la serralada Cantàbrica i als Pirineus, essent molt rara a les Subbètiques (serra d'Alcaraz) o amb una distribució puntual al Sistema Ibèric de Terol (Romero García et al., 1988). A Catalunya just era coneguda dels Pirineus, per tant aquesta localitat és la primera citació per les muntanyes catalanídiques. És sorprenent que aquesta espècie hagi passat desapercebuda fins al moment ja que no és gaire rara a la zona alta del massís del Port.

Anthericum liliago L.

Baix Camp: la Mola de Colldejou, CF2153, 880 m, pastures pedregoses culminals, 15-VI-2002, *Ll. Sáez* (Ll. Sáez herb. pers.-BCB).

Espècie no consignada de la mola de Colldejou (cf. Folch, 1980) i rara en general a les comarques meridionals.

Arabis planisiliqua (Pers.) Rchb.

= *A. gerardi* (Lam.) W.D.J. Koch

Priorat: Km. 5 de la carretera de Falset a Porrera, CF15, 340 m, marges ombrívols i humits dins d'un alzinar, sobre licorella, 30-IV-2006, *J. Molero & J. Vall-*

verdú, BCN 37488. Baix Camp: Serra de Llaberia, CF25, 830 m, enclotxes ombrívols del vessant N, 11-V-1989, *J. Molero*, BCN 37725.

Completem la distribució d'aquesta espècie, indiferent edàfica, amb dues localitats que estableixen nexes d'unió entre les Muntanyes de Prades i el massís del Port (*Bolòs et al.*, 1997: mapa 1386).

Arenaria conimbricensis Brot. subsp. ***viridis*** (Font Quer) Font Quer

Priorat: Congost del riu Siurana abans de l'embassament, cingle d'obaga al peu del Gallicant, Cova Tosca, CF37, 650 m, enclotxes, replanets i degotalls humits de la cova, 25-V-2002, *J. Molero*, BCN 14845.

Forma cespitosa perennant, de fulles amplemment espatulades d'un verd molt tendre, d'hàbit allunyat del propi de la subsp. *conimbricensis*. Creix en petits replanets i esquerdes de la zona més humida de la balma, sobre pols de carbonat càlcic, vora *Sarcocapnos enneaphylla*, *Potentilla caulescens*, *Adiantum capillus-veneris*, *Parietaria judaica*, *Hedera helix* entre d'altres. Novetat per a les Muntanyes de Prades. Endemisme que fins ara era conegut a unes poques localitats del massís de Cardó i del massís del Port.

****Athyrium filix-femina*** (L.) Roth

La Conca de Barberà: en les roques d'una balma entre els Cogullons i el Bosc del Guerxet, CF37, 1000 m, 15-VIII-1999, *J. Vallverdú*, BC 852022.

Localitat destacable que configura el límit meridional de l'àrea de dispersió de l'espècie a Catalunya (cf. Sáez, 1997). Vers el sud, la seva localitat més propera correspon al massís de Penyagolosa (*Vigo*, 1968).

*****Bassia scoparia*** (L.) Voss. subsp. ***scoparia***

La Ribera d'Ebre: Riba-Roja d'Ebre, BF86, turons margosos àrids propers al poble, 19-X-2004, *J. Molero*, BCN 20342. Baix Camp: platja propera a la central nuclear de Vandellós, en direcció a l'Hospitalet, CF23, en rocams i sorres properes a la platja, en sòl nitro-halòfil, 11-IX-2004, *J. Molero*, BCN 20343.

Les dues poblacions inclouen plantes glabrescents, amb un anell de pèls molt escadusser, o nul, sota el periant i amb les ales periàntiques petites. Aquests caràcters corresponen a la subsp. *scoparia*, atenent als caràcters diganòstics que invoquen Cirujano et al. (1990), autors que no l'esmenten de la província de Tarragona. A l'àrea d'estudi existeixen poblacions assimilables a la subsp. *densiflora* (Turcz. ex B.D. Jackson) Cirujano & Velayos, segons hem pogut comprovar un cop estudiats els materials dipositats a BC i BCN. Això indica que no hi ha una clara delimitació morfològic-geogràfica per a aquests dos tàxons, com ja suggereixen els autors a *Flora iberica*.

Bolòs et al. (2001: mapa 2464) limiten la distribució d'aquesta subespècie a la franja meridional del País Valencià.

Biscutella stenophylla Léon Dufour

Baix Camp: La Mola de Colldejou, CF25, tarteres del camí de les Tres Milloques cap al cim, 650 m, 5-VI-2005, *J. Felip & J. Molero*, BCN 37345.

Límit septentrional d'aquest tàxon força rar a Catalunya, prèviament conegut del Montsià i del Port de Pauils (Sáez et al., 2000).

Botrychium lunaria (L.) Sw.

Montsià: c. Portella Calça, BF7116, 1130 m, pastures en clarianes de bosc de *Pinus sylvestris*, 4-VII-2006, L.G. Valle, J. Navarro & Ll. Sáez LS-6462 (Ll. Sáez herb. pers.-BCB).

Hem localitzat una petita població que compta només amb 8 exemplars, tots ells reproductius. Aquesta espècie havia estat considerada extingida a les comarques meridionals de Catalunya (Sáez, 1998), ja que només era coneguda d'una localitat del Baix Ebre basada en un plec d'herbari antic "Els Pous [BF7621], 1000 m, 18-VI-1935, P. Font Quer & W. Rothmaler (BC 84376)". Els diversos intents per relocalitzar l'espècie a aquesta localitat no han donat resultat positiu, possiblement degut a la destrucció de la mateixa per motius urbanístics. És molt destacable la presència d'aquesta planta al massís del Port, essent les localitats conegudes més properes les del Montseny (Sáez, 1997) i les del Maestrat de Terol (Mateo, 1990).

***Brassica fruticulosa** Cirillo subsp. **fruticulosa**

Ribera d'Ebre: Móra la Nova cap a Flix, pas de l'Ase, a la riba esquerra del Ebre, BF96, 150 m, sòl sorrenc, 21-III-2001, J. López & J. Molero, BCN 19267.

No coneixem cap citació publicada de les comarques meridionals. A BIOCAT es recullen dues localitats corresponents al quadrats BE89 i BF90, del Montsià, provinents d'un treball inèdit (Forcadell, 1999).

Bromus intermedius Guss.

Conca de Barberà: immediacions del Puig de Marc, a l'era del Puig i els Mas de Marc, CF47, 700 m, 8-VI-1999, J. Vallverdú, BCN 19223.

No citada per Masclans & Batalla (1950) de les muntanyes de Prades.

***Carex demissa** Hornem., Fl. Dan. 8(23): 4 (1808)

= *C. tumidicarpa* Andersson in Bot. Not. 1849: 16 (1849)

= *C. flava* L. subsp. *demissa* (Hornem.) O. Bolòs, Masalles & Vigo in Collect. Bot. (Barcelona) 17(1): 95 (1998)

– *C. flava* L. subsp. *oedocarpa* (Anderson) O. Bolòs & Vigo, Fl. Països Catalans 4: 305, 2001, *comb. inval.* [es cita el basionim en un rang erroni —com espècie—, quan realment en el protòleg (vidit!) es descriu a nivell varietal: *C. oederi* var. *oedocarpa* Andersson, Pl. Scand. 1: 25, 1849]

Muntanyes de Prades: In planitia Plans de Pagès, [CF37 ?], in humidis ad fontem, 1100 m, 1-IX-1951, F. Masclans, BC 139640; Els Estepars, CF27, "depression húmeda sobre esquistos", 800 m, 2-VI-1977, J. Molero, BCN 19311; Els Cogullons, obaga del bosc del Guerxet, CF 37, fons d'un barranquet humit, sobre granets, 1000 m, 4-IX-2005, J. Molero, BCN 37608. Terra Alta: barranc del Salt, BF73, "borde de un riachuelo", 450 m, 12-VI-1915, P. Font Quer 157, BC

64557; Barranc del Salt, 450 m, 28-VIII-1982, *J. Molero & A. Rovira*, BCN 21657; ibidem, 2-X-1983, *J. Molero & A. Rovira*, BCN 21656.

Aquesta ciperàcia va ésser citada per primera vegada de les Muntanyes de Prades per Masclans & Batalla (1964) com *C. flava* L. Posteriorment, Molero & Pujadas (1979) indiquen *C. tumidicarpa* dels Estepars sobre la base d'uns materials identificats per M. Láinz, citació que no ha rebut l'atenció deguda; aquest darrer binomen a estat integrat a la sinonímia de *C. demissa* pel monògraf Luceño (1994), qui no el recull per a la província de Tarragona. Bolòs & Vigo (2001) el tracten finalment com a *C. flava* subsp. *oedocarpa*, i atribueixen al tàxon una distribució, a Catalunya, bàsicament pirinenca, essent la comarca de la Selva l'extrem meridional. Dels Ports d'Horta (barranc del Salt) Font i Quer (1915) va citar *C. serotina* Mérat, nom que Luceño (1994) considera un sinònim de *C. viridula* Michx. [= *C. flava* subsp. *viridula* (Michx.) O. Bolòs & Vigo], un tàxon molt pròxim a l'anterior que aquest autor no cita de Catalunya, mentre que Bolòs & Vigo (2001) el reconeixen dels Pirineus i del Montseny, amb uns requeriments ecològics força diferents dels indicats a la revisió de Luceño (1994).

Els materials estudiats presenten utricles de (2)2.5-3.2(3.5) mm, amb el bec recte o poc corbat, 1/3-1/2 de la longitud total del utricle i glumes femenines feblement brunenques o pàl·lides; alguns exemplars presenten espigues femenines prop de la base de la tija. Els materials del massís del Port són més cespitosos, amb les tiges àmpliament superades per les fulles, constantment més llargues i per les espigues terminals molt denses i carregades d'utricles. Les poblacions de Prades es desenvolupen sobre substrat silici, fet que està més en concordança amb l'espècie que ens ocupa que no pas amb *Carex lepidocarpa* Tausch [= *C. flava* subsp. *lepidocarpa* (Tausch) Lange], que és el tàxon al que són assimilades aquestes poblacions dels Catalànides meridionals per Bolòs & Vigo (2001). Cal explicitar que la població del massís del Port viu a baixa altitud sobre substrat carbonatat, però en un indret força humit, molt rentat pel riuet del barranc.

****Centaurea montana* L. subsp. *semidecurrens* (Jord.) O. Bolòs & Vigo**

Muntanyes de Prades: vora del camí que va de La Febró als Motllats, CF37, 900 m, 22-V-1999, *J. Vallverdú*, BCN 19215.

Aquesta localitat representa el nexa d'unió entre les Muntanyes Catalanídiques N (l'Ordal com a localitat més propera) i els Ports de Morella (Bolòs & Vigo, 1996). Novetat per a les comarques meridionals de Catalunya.

Cistus ladanifer* L. subsp. *ladanifer

Priorat: Falset, a 1.5 km cap a Gratallops, obaga de Els Costers, CF16, 300-350 m, clarianes de l'alzinar-pineda, sobre sauló granític, 30-IV-2006, *J. Molero & J. Vallverdú*, BCN 37486.

Una població nombrosa (no menys de 200 exemplars) perfectament integrada en les pendents d'antigues terrasses abandonades en clarianes d'alzinar amb pi blanc i alguns roures; el sotabosc amb una brolla acidòfila de *Cistus monspeliensis*, *Lavandula stoechas* etc. i prats acidòfils del *Helianthemion guttati*. Alguns exemplars, extraordinàriament robustos, assoleixen més 5 m, amb un tronc de uns

10-12 cm de diàmetre. Sembla una població autòctona, de la mateixa manera que apareix *Cistus populifolius* en el indret relativament pròxim del Coll de la Teixeta i ningú fins ara a dubtat de la seva espontaneïtat. Folch (1980) i Bolòs & Vigo (1990) recullen les antigues citacions de Font Quer per l'Hospitalet de l'Infant i la de Braun-Blanquet per a les Muntanyes de Prades (aquesta darrera considerada com una confusió amb *C. laurifolius*), que no es recullen, amb certa lògica, a l'Atlas Corològic (Bolòs et al., 1998: mapa 1537). Sí que es recull una citació d'aquesta estepa, deguda a R. Balada, per a la quadrícula CF16, que hem pogut concretar una mica més a BIOCAT (Font et al., 2006): Collet de la Sentiu, Porrera, 380 m. En tot cas pensem que l'interès d'aquesta localitat (ara que encara es discuteix si aquesta estepa és espontània o no a Catalunya), hagués merescut una nota prèvia, més explícita, en qualsevol revista científica, que permetés una discussió més raonada, de la mateixa manera que d'altres cites d'indubtable interès corològic per a la zona com *Silene apetala* Willd. (= *S. decipiens* Barc.) o *Prunus prostrata* Labill., penjades directament al Banc de dades BIOCAT.

Crepis bursifolia L.

Ribera d'Ebre: Mora d'Ebre, cap a Benissanet, CF05, en camps de pomeres sobre sòl sorrenc, 11-IX-2004, *J. Molero*, BCN 20332. Priorat: Falset, a 1 Km de la carretera cap a Gratallops, CF15, 460 m, marge d'una pista sobre sòl granític, *J. Molero*, BCN 20333. Baix Camp: La Mussara, pradells vora la cinglera, a les rodalies del poble, 900 m, 22-IX-2005, *J. Molero*, BCN 37357.

La planta de la Mussara, perennant, mostra una soca gruixuda i tiges floríferes molt curtes, subsimples, que recorda a *Leontodon carpetanus*. Masalles (1983) indica aquesta planta com accidentalment introduïda a Montblanc (CF48). Espècie del mediterrani central que sembla en expansió progressiva a l'occidental.

Crepis sancta (L.) Bornm

Conca de Barberà: Vilanova de Prades cap a Prades, CF37, 830 m, marge d'una pista forestal, 1-V-2004, *J. Molero* & *A. Rovira*, BCN 14352. Priorat: Ulldemolins, CF27, camps d'avellaners prop del riu Montsant, 26-IV-2003, *J. Molero*, BCN 37483; Cornudella cap a la Venta d'en Pubill, CF26, camps d'avellaners, 21-IV-2003, *J. Molero*, BCN 37482.

Originària del mediterrani oriental i Àsia sudoccidental es troba en expansió a la regió mediterrània occidental. No indicada fins ara de les Muntanyes de Prades ni del Priorat (Masclans & Batalla, 1964; Molero, 1976b). Masalles (1983) l'assenyala a la plana de la Conca de Barberà, on és molt comuna resseguint els marges herbosos de l'autopista.

Cuscuta campestris Yunker

Baix Camp: Reus, CF45, herbassars ruderals propers a la Massia Crusells, 26-IX-2005, *J. Molero*, BCN 37352.

S'expandeix ràpidament (Bolòs, Font & Vigo, 2001: mapa 2726); es tracta de la primera cita comarcal.

Daucus durieua Lange in Willk. & Lange

Priorat: Falset, a 1.5 Km cap a Gratallops, Els Costers, CF15, obaga del alzinar, sobre sauló granític, 350 m, 30-IV-2006, *J. Molero & J. Vallverdú*, BCN 37477. Baix Camp: entre Vilanova d'Escornalbou i el Castell, CF25, en un camp d'aveellaners sobre sauló, 400 m, 19-V-2006, *J. Molero*, BCN 37474.

Completem la distribució d'aquesta rara espècie a Catalunya (Bolòs et al., 1999: mapa 1973).

Diplotaxis virgata (Cav.) DC. subsp. **virgata**

Priorat: Falset, a 1.5 Km cap a Gratallops, Els Costers, CF15, 320 m, marges de pista i guarets sobre sauló, 30-IV-2006, *J. Molero & J. Vallverdú*, BCN 37489.

Endèmica ibero-magribina força rara a Catalunya. Molt abundant en aquest indret, sobre un substrat granític. Aquesta planta, al nord-est ibèric, creix generalment sobre margues guixenques o subhalòfil·les. Completem la citació de Pascual (1996), que la va trobar sobre esquistos àrids al Priorat.

Doronicum plantagineum L.

Priorat: Entre Ulldemolins i Prades, Els Segallassos, CF27, en un barranquet humit, 850 m, 9-VI-1996, *J. Molero*, BCN 32486; p.k. 5 de la carretera de Falset a Porrera, CF15, marges ombrívols dins un alzinar humit, sobre licorella, 340 m, 30-IV-2006, *J. Molero & J. Vallverdú*, BCN 37465; Coll de la Teixeta cap a Porrera, en un marge d'alzinar amb roures, 400 m, 13-VI-1980, *J. Molero*, BCN 22303.

Completem la distribució d'aquesta espècie europeu-atlàntica, força rara a Catalunya, limitada fins al moment al nucli de les Muntanyes de Prades-Coll d'Alforja (Bolòs & Vigo, 1996).

***Dryopteris affinis** (Lowe) Fraser-Jenk. subsp. **affinis**

Baix Ebre: L'Embarronat, BF7118, 1010 m, roques calcàries, 5-VII-2006, *L. G. Valle, J. Navarro & Ll. Sáez* LS-6469 (Ll. Sáez herb. pers.-BCB).

Espècie que a Catalunya es troba difosa pel sector nord-est de Catalunya i Pirineus, amb una localitat a l'extrem septentrional del territori catalanidic central (Sáez, 1997). Sembla tractar-se d'una planta molt rara al massís del Port, ja que només hem observat un exemplar en uns replans dins del curs d'un barranc, sobre roques calcàries compactes sotmeses a inundacions periòdiques.

Dryopteris mindshelkensis N. Pavl. in Vestn. Akad. Nauk Kazakhsk. S.S.R. 8: 129, fig. 31 (1954)

= *D. submontana* (Fraser-Jenk. & Jermy) Fraser-Jenk. in Candollea 32: 311 (1977)

Baix Ebre: vessant N de la Barcina, BF7822, 950 m, en pedruscalls ombrívols i humits orientats al N, 17-VI-2004, *C. Roquet, M. Sainz & Ll. Sáez* LS-6174 (Ll. Sáez herb. pers.-BCB).

Tercera localitat de l'espècie a Catalunya (Sáez, 1997). Es considera una espècie amenaçada, assimilable a la categoria IUCN (2001) de "vulnerable" (Sáez & Soriano, 2000), atribució que, a hores d'ara, creiem que és justificada degut a

la seva raresa. En aquesta nova localitat hem censat 82 exemplars reproductors, que conviuen amb altres pteridòfits com ara *Polystichum aculeatum* (L.) Roth i *Cystopteris fragilis* (L.) Bernh. subsp. *fragilis*.

Elaeagnos angustifolia L.

Priorat: dos exemplars ben desenvolupats (arbres d'uns 15 m, amb troncs de uns 30 cm de diàmetre) en un barranquet de la carretera de Porrera cap el coll de la Teixeta, CF26, 5-VI-2004, *J. Molero*, BCN 19217. Possiblement introduïts a principis del segle xx.

Euphorbia seguieriana Neck.

Priorat: al sud de Falset, a la carretera de circumval·lació, CF15, talussos i marges contigus a la carretera, sobre sauló granític, localment molt abundant, 30-IV-2006, *J. Molero* & *J. Vallverdú*, BCN 37485.

Citada a mitjans del segle XIX de Móra d'Ebre per Dufour (cf. Folch, 1980). A l'herbari del Real Jardín Botánico es conserva un plec [MA 174144] de Clemente de la mateixa localitat que ens va permetre ratificar la cita per a *Flora iberica* (Benedí et al., 1997). La nova localitat confirma l'única citació en ferm per a les comarques tarragonines, donat que la indicació per al delta de l'Ebre (Molero & Rovira, 1983; Bolòs & Vigo, 1990) és deguda a una confusió amb exemplars anòmals i inmadurs d'*Euphorbia terracina* L. i ja va ésser rectificada per Rovira (1986).

Festuca paniculata subsp. **spadicea** (L.) Litard.

Baix Camp: Serra de Llaberia, CF2051, 850 m, pendents pedregoses del vessant nord-est, 26-IV-2003, *Ll. Sáez* LS-6105 (Ll. Sáez herb. pers.-BCB).

Tàxon força rar a les Muntanyes Catalanídiques centrals i meridionals (Bolòs & Vigo, 2001), que no havia estat indicada del nucli muntanyós de la serra de Llaberia i la mola de Colldejou per Folch (1980). Les localitats conegudes més properes corresponen a la serra de Cardó (Font Quer, 1950) i a les Muntanyes de Prades (Masclans & Batalla, 1972).

Logfia arvensis (L.) Holub

= *Filago arvensis* L.

Priorat: Falset, a 1.5 Km. cap a Gratallops, CF15, 360 m, pradells terofítics de l'*Helianthemion guttati* sobre sauló, 19-V-2006, *J. Molero*, BCN 37473.

En aquesta localitat convivia, entre d'altres, amb *Lathyrus angulatus* L. BCN 37582 (també al Castell d'Escornalbou, CF25, BCN 37584); *Hypochoeris glabra* L., BCN 37543 (també al Castell d'Escornalbou, CF25, BCN 37543); *Trifolium glomeratum* L., BCN 37586; *Trifolium cherleri* L., BCN 37570, *Filago lutescens* subsp. *atlantica* Wagenitz, BCN 37452; *Micropyrum tenellum* (L.) Link var. *aristatum* Tausch, BCN 37571; *Torilis leptophylla* (L.) Rchb. f., BCN 37585; *Draba muralis* L. (també al castell d'Escornalbou, CF25, BCN 37545); *Velezia rigida* L., BCN 37583 i *Psilurus incurvus* (Gouan) Schinz & Thell., BCN 37572.

Planta silicícola citada de les Muntanyes de Prades, a més altitud (Masclans & Batalla, 1964; Bolòs & Vigo, 1996). Les espècies acompanyants s'indiquen per primera vegada de la respectiva quadrícula UTM.

Lythrum baeticum Gonz.-Albo, Nota Fl. Penins.: 5 (1936)

= *L. castellanum* Gonz.-Albo in Cavanillesia 8: 141 (1938), *nom. inval.*

Aquest endemisme ibero-nordafricà va ser citat de les Altes Garrigues i de la Ribera d'Ebre (La Granadella, La Palma d'Ebre, Juncosa) per Molero (1976), tot descrivint un nou tàxon: *L. castellanum* var. *nervosum* Molero, diagnosticat per les seves fulles oblongo-espulades amb 3-7 nervis secundaris manifestos. Aleshores representava una notable disjunció des de les parameres castelleses de Conca fins a les muntanyes Catalàniques meridionals. El plec testimoni va ser mostrat al Dr. Borja en una visita fugaç que realitzà a Barcelona el mateix any 1976, i aquest el va identificar com *L. castellanum*, però mantenint algunes reserves que no poguè solventar per la premura de temps. No obstant va ratificar la identificació. Amb aquestes referències va ser incorporat a síntesis florístiques i corològiques diverses (Bolòs & Vigo, 1984: 658; Bolòs et al., 1997: mapa 1153; Velayos, 1997), sense un estudi crític dels materials.

La preparació de l'abundant material d'herbari dipositat al BCF per la seva incorporació definitiva al BCN, en ha permès estudiar de nou críticament els plecs amb la darrera revisió del gènere (Velayos, 1997). Es tracta d'exemplars homosètils, amb (2)5-6 estams inserits entre 1/3-1/2 del tub, inclosos, rarament 2 antereres sobresortint justament per sobre del tub periàntic; al seu interior sempre 2-3 antereres obertes a l'altura de l'estigma capitat, aquest carregat de pol·len, que ens indica autopolinització; l'estil curt, inclòs a l'antesi, breument exert en el fruit. Tots aquests caràcters són més propis de *L. tribracteatum* Spreng. que de *L. baeticum*. La controvèrsia cal situar-la amb relació als sèpals i els apèndix intersepàlics, caràcter prioritzat en el seu moment per Borja (1968). Com és freqüent a les comunitats de teròfits higròfils dels *Isoeto-Nanojuncetea*, poden conviure diverses espècies de *Lythrum*; en aquestes localitats catalanes hem pogut identificar amb seguretat *L. hyssopifolia* L. i *L. tribracteatum* Spreng. Aquest últim amb els apèndix intersepàlics un xic més estrets i de la mateixa forma i mida que els sèpals —aquests amb una petita aresta de vegades vermellosa que no menciona Velayos (1997)—, tots en general a la mateixa altura. Els altres exemplars referits a *L. castellanum* mostren els sèpals més amples, membranacis, mucronats, amb l'apex i mucró vermellós, papil·lós, aproximadament dues vegades més llargs que els apèndix intersepàlics, aquests situats inferiorment, més petits i estrets, verds, el·líptico-obtusos. Aquests darrers caràcters són més propis de *L. baeticum* i potser són els que van propiciar l'opinió del Dr. Borja. Otorguem més importància als caràcters relacionats amb l'androceu i el pistil que als periàntics, juntament a altres caràcters com el pètal (més petits) i la forma de la càpsula (cilíndrica), ens porten a concloure que els materials catalans estudiats no pertanyen a *L. baeticum*, tàxon que s'ha d'excloure de la flora de Catalunya, i que han de ser inclosos, ara per ara, dins la variabilitat de *L. tribracteatum*. Aquesta conclusió molt probablement sigui vàlida per la cita de *L. castiliae* del quadrat BF99 recollida per Conesa (1993).

Fumana laevis (Cav.) Pau

Terra Alta: La Fatarella, BF 8555, brolla aclarida sobre substrat margós i pedregós, 400 m, 13-VI-2002, *J. Molero & A. Rovira*, BCN 19266.

Güemes (1991) indica aquesta espècie exclusivament de la línia de costa (L'-Hospitalet, L'Ametlla de Mar, Tortosa, ...), però penetra vers l'interior fins la zona de la influència continental de la Vall de l'Ebre.

Fumaria petteri Reichenb. subsp. **calcarata** (Cadevall) Lidén & Soler

Priorat: al peu de la Vilella Alta, CF16, fons de barranc, en sol humífer esquistós, 28-IV-2001, *J. Molero*, BCN 14356; Falset, a 1 Km cap a Gratallops, CF15, camps d'avellaners, 19-VI-2001, *J. Molero*, BCF 14353; Osca, Baix Cinca: Serreta Negra de Fraga, àrea dels Boixos, BF 58, 9-V-1995, *J. Molero & Ll. Sáez*, BCF 40541.

Ampliem la distribució d'aquest tàxon força rar a Catalunya (Bolòs et al., 1997: mapa 1244).

Gastridium ventricosum (Gouan) Schinz & Thell.

Baix Camp: Reus, pels voltants del Mas de Vallverdú, CF36, 440 m, 15-VI-1999, *J. Vallverdú*, BCN 19222.

No recollit per Bolòs & Vigo (1996) de les comarques del migjorn de Catalunya, tot i que havia estat citat per Torres (1989) i per Torres & al. (2003) del massís del Port i àrees properes.

Hypericum caprifolium Boiss.

Priorat: Riu Siurana, prop del Mas de la Barba, CF27, surgència sobre toba calcària, amb *Dactylorhiza elata* Poir. (BCN 14534), 30-VIII-2002, *J. Molero*, BCN 14535.

Espècie no indicada de les Muntanyes de Prades (Masclans & Batalla, 1950), però sí de la veïna Serra del Montsant. Bolòs et al. (1998: mapa 1636) indiquen tres quadrats UTM d'aquesta zona: CF27, atribuïda a O. Bolòs i CF26 atribuïda a Pascual (desconeixem sobre la base de quins materials), però no esmenten l'origen de la CF17, la primera cita per a Catalunya (Molero, 1977), que si més no, s'hauria de considerar a les dades obtingudes de la bibliografia.

Leontodon crispus Vill. subsp. **crispus**

Baix Camp: carretera de Prades a Capafons i La Febró, CF37, 730 m, timoneda aclarida sobre pudingues calcàries dins una clariana de *Pinus sylvestris*, localment abundant, 23-V-1999, *J. Molero & J. Vallverdú*, BCN 1872.

Espècie molt rara a Catalunya; del migjorn es coneixia, de manera molt localitzada, dels rocams propers al cementiri d'Albarca, CF27, a la veïna Serra del Montsant (Molero, 1979).

Limonium vigoii L. Sáez, Curcó & Rosselló

Baix Camp: litoral rocós a uns 500 m de la central nuclear de Vandellós cap a l'Hospitalet, CF23, replanets i depressions salinitzades properes al penya-segat,

amb *Limonium virgatum* (Willd) Fourr., *Suaeda spicata* (Willd.) Mocq., BCN 20349 i *Spergularia marina* (L.) Gris., 4-10 m, 11-IX-2004, *J. Molero*, BCN 37344.

Ampliem un xic vers el N l'àrea d'aquest rar endemisme que compta amb la major part dels seus efectius al Delta de l'Ebre. D'acord amb Sáez et al. (1998a), la localitat més propera correspon a la Torre de Sant Jordi.

Linaria aeruginea* subsp. *cardonica (Font Quer) L. Sáez & M. Sainz

Ribera d'Ebre: Cabrafeixet, CF0029, 350 m, pedruscalls calcaris, 7-XII-2001, *L.G. Valle & Ll. Sáez* LS-5799 (Ll. Sáez herb. pers.-BCB); serra de Llaberia, CF2051, 850 m, roquissars calcaris del vessant nord-est, 26-IV-2003, *Ll. Sáez* LS-6104 (Ll. Sáez herb. pers.-BCB); Muntanyes de Vandellós, part superior del barranc del Terme, CF14, 600 m, tartera orientada al nord-est, 30-IV-2006, *J. Molero*, BCN 37350.

Endemisme del nord-est ibèric (Sáez et al., 2004), morfològicament relacionat amb *L. aeruginea* (Gouan) Cav. subsp. *aeruginea* i amb *L. supina* (L.) Chaz. subsp. *supina*. És destacable que a la localitat de Cabrafeixet algunes plantes presenten la característica coloració blava de la corol·la, caràcter que es correspon al dels exemplars sobre la base dels quals Font Quer (1950) va descriure *L. supina* var. *cardonica*. Tanmateix hom pot observar a la mateixa localitat aquí indicada exemplars de flors grogues, coloració més comuna en aquesta subespècie.

***Lotus glaber* Mill.**

= *L. tenuis* Waldst. & Kit.; *L. corniculatus* subsp. *tenuifolius* (L.) P. Fourr.

Baix Camp: cala propera a la central nuclear Vandellós I, cap a l'Hospitalet de l'Infant, CF23, depressió inundada temporalment i salinitzada prop de la platja, 11-IX-2004, *J. Molero*, BCN 20351. Ribera d'Ebre: Riba-Roja d'Ebre, BF 86, a la vora del riu, en pradells del club nàutic de Riba-Roja, 19-X-2003, *J. Molero*, BCN 20353.

Ampliem la distribució coneguda d'aquesta espècie al migjorn de Catalunya (O. Bolòs et al., 1997).

***Luzula forsteri* (Sm.) DC.**

Baix Camp: obaga del Castell d'Escornalbou, CF25, en un alzinar sobre gresos triàsics, 600 m, 29-IV-2006, *J. Molero*, BCN 37480.

Localitat més meridional que l'esmentada per Folch (1980) del Coll d'Alforja, que estableix el nexa de continuïtat amb les poblacions del massís del Port.

***Milium vernale* M. Bieb.**

Baix Camp: vores de la pista forestal que va del Tossal de la Baltasana a la font del Mas de Pagès, CF37, 25-V-1999, 1150 m, *J. Vallverdú*, BCN 19224; coll de la Caldereta, a 1 Km cap a la Mola del Quatre Termes, CF38, 1000 m, pendents herboses dins alzinar, sobre sauló, 20-IV-2006, *J. Molero*, BCN 37347.

Es comporta com a indiferent edàfica, ja que era coneguda dels repeus de cingles calcaris i apareix en aquestes localitats més septentrionals de les Muntanyes de Prades sobre substrat silici. Primera citació per al territori catalanidic central

i segona localitat per a Catalunya. Rovira & Molero (1983) l'assenyalen de la Serra d'Alfara.

****Myricaria germanica* (L.) Desv.**

Priorat: codolars del riu Siurana cap el Más del Barba, CF27, molt escassa, 30-VIII-2002, *J. Molero*, BCN 14537.

Planta europeu-continental que penetra fins al quadrant nord-est de la península Ibèrica resseguint les valls dels Prepirineus centrals, i que descendeix fins al Baix Cinca i el Segrià (Bolòs et al., 1998: mapa 1587), amb aquesta localitat disjunta a les Muntanyes de Prades. No estava indicada de les comarques tarragonines.

****Phalaris aquatica* L.**

Baix Ebre: Montsagre, tancat de braus prop de la bassa, BF 83, 750 m, 11-VI-2006, *J. Molero & J. Vallverdú*, BCN 37610.

Fins ara no esmentada de les comarques meridionals. Plurirregional repartida per l'àrea mediterrània. Probablement introduïda al massís del Port.

***Pimpinella tragiium* Vill.**

Ribera d'Ebre: Cabrafeixet, Tivenys, BF9929, 720 m, fissures de roques calcàries, 7-XII-2001, *L.G. Valle & Ll. Sáez* LS-5794 (L. Sáez, herb. pers.); Cabrafeixet, Bitem, CF0029, 680 m, fissures de roques calcàries, 7-XII-2001, *L.G. Valle & Ll. Sáez* LS-5795 (L. Sáez, herb. pers.)

Espècie molt rara a Catalunya. Segona citació per a les comarques meridionals (Bolòs et al., 1999: mapa 1859).

***Pisum elatius* M. Bieb.**

Baix Camp: Castell d'Escornalbou, CF25, 620 m, canal ombrívola del vessant nord, en pedruscall silici, 29-IV-2006, *J. Molero*, BCN 37355.

No assenyalada per Folch (1980) ni recollida per O. Bolòs et al. (1997: mapa 964) per a la comarca.

***Polygonum hydropiper* L.**

Ribera d'Ebre: Flix, marge dret del riu La Cana, CF07, a 1.5 km aigües amunt de la seva confluència amb el riu Ebre, 25-IX-2004, *J. Molero & A. Rovira*, BCN 20347.

Resseguix, amb intermitències, els marges del riu Ebre, des del delta fins l'Aiguabarreig i Segre amunt (Bolòs et al. 2000: mapa 2158). Novetat per a la comarca.

***Polystichum setiferum* (Forsskal) Woyнар**

Conca de Barberà: part baixa del barranc que hi ha entre els Cogullons i el bosc del Guerxet, CF37, 1000 m, 15-VIII-1999, *J. Vallverdú*, BC 852023

Novetat per les muntanyes de Prades. Aquesta localitat constitueix l'única que resta de l'espècie al territori catalanídic central, ja que la població del coll de la

Teixeta probablement hagi desaparegut com a conseqüència de la construcció del nou traçat de la carretera N-420, malgrat trobar-se en una àrea teòricament protegida, ja que s'incloïa en un espai del P.E.I.N.

****Primula × ternovania** A. Kerner

= *P. acaulis* (L.) L. subsp. *acaulis* × *P. veris* subsp. *columnae* (Ten.) Maire & Petitmengin

Montsià: Barranc de La Coscollosa, BF6414, 1040 m, peus de penya-segats i vessants humits i rocosos, 23-III-2001, Ll. Sáez LS-5517 (L. Sáez, herb. pers.-BCB).

No és gaire rara entre poblacions de *P. acaulis* subsp. *acaulis* i *P. veris* subsp. *columnae*. Probablement sigui present en altres indrets del massís del Port on conviuen aquestes dues espècies. Novetat per a la flora de Catalunya.

Rhagadiolus edulis Gaertn.

Priorat: Riu Montsant prop d'Ulldemolins, Les Cadolles Fondes, CF17, al peu d'una bauma, 9-VI-1996, J. Molero, BCN 37606; Baix Camp: sobre les Irlles, CF25, 16-V-1955, Vives, BCN 28551; Castell d'Esconalbou, CF25, 600 m, en un herbassar humit de l'obaga, 29-IV-2006, J. Molero, BCN 37354; Serra de Llaveria, CF25, 830 m, enclotxes ombrívols de la Miranda, 11-V-1989, J. Molero, BCN 37605; Terra Alta: Ports de Paüls, Montsagre, coll d'en Grilló, BF73, 1 060 m, prats terofítics 4-VI-2006, J. Molero & J. Vallverdú, BCN; sobre el Mas de la Franqueta cap el Pimpoll d'Arnes, barranc dels Clots, BF83, 800 m, 4-VI-2006, J. Molero & J. Vallverdú, BCN.

Els trets diferencials respecte a *R. stellatus* (L.) Gaertn. s'especifiquen clarament a Bolòs & Vigo (1996), que el recullen com a raríssim del Priorat, del Baix Ebre (també a Torres et al., 2003: BF81) i del Matarranya. Creiem que no deu ser una espècie tan rara com indiquen les dades disponibles. Viu simpàtricament amb *R. stellatus*, però amb uns requeriments ecològics prou diferenciats. *Rhagadiolus stellatus* és propi dels sembrats, marges de camps i camins, herbassars, en general indrets ruderalitzats subnitròfils, ja secs a l'inici de l'estiu, preferentment de la terra baixa; *R. edulis* és relativament comú a les zones frescals quelcom alteroses [(200)400-1000 m] i obagues de les muntanyes calcàries catalanídiques centrals i meridionals, des del Montsant fins al massís del Port, en repeus de cingles ombrívols, tarteres, peus de penyals i enclotxes, en sòls poc remenats i menys nitròfils que l'altra espècie.

Ridolfia segetum (L.) Moris

Baix Camp: Riera de Riudecols, CF35, marge d'un camp de blat, escassa, 30-V-2004, J. Molero, BCN 19216.

Planta raríssima a Catalunya (Bolòs et al. 1999: mapa 1915), ha estat citada del massís del Port i de localitats disperses del Barcelonès, Empordà, etc. Espècie més pròpia de l'àrea mediterrània meridional, que a Catalunya creiem es comporta com a accidental.

Salix tarraconensis Pau

Baix Camp: Baix Camp: Muntanyes de Vandellós, serrat dels Avencs, serra Jordana cap a la Portella, CF2040, 500 m, 26-X-2002, *L.G. Valle & Ll. Sáez* LS-6012 (L. Sáez, herb. pers.-BCB). Ribera d'Ebre: Cabrafeixet, Tivenys, BF9929, 720 m, fissures de roques calcàries, 7-XII-2001, *L.G. Valle & Ll. Sáez* LS-5792 (L. Sáez, herb. pers.-BCB); Cabrafeixet, Bitem, CF0029, 680 m, fissures de roques calcàries, 7-XII-2001, *L.G. Valle & Ll. Sáez* LS-5796 (L. Sáez, herb. pers.-BCB); barranc de les Nives, Perelló, CF0029, 370 m, fissures de roques calcàries, 7-XII-2001, *L.G. Valle & Ll. Sáez* LS-5797 (L. Sáez, herb. pers.-BCB).

A les Muntanyes de Vandellós, a banda de la localitat indicada, l'hem observat en uns peus de penyals orientats al nord-est de la Mola del Grèvol, CF1939, 500 m; a la zona de la Portella, CF2040, entre la zona culminal i la collada situada vers el nord-est (600-710 m); també és abundant a la Portella del Xato, CF1940, entre 620 i 700 m, on creix tant en fissures de roques com en vessants pedregosos i carenes.

Endemisme de les Muntanyes Catalanídiques centrals i meridionals, que no havia estat assenyalat de les serres del Boix i que s'havia citat d'unes poques localitats de les serres de Vandellós. Aquestes localitats suposen una nova ampliació de l'àrea de l'espècie i d'altra banda confirmen que les seves poblacions més importants es troben en el nucli de les muntanyes de Vandellós.

Salvia pratensis L.

Baix Camp: la Mola de Colldejou, CF2153, 850 m, pastures pedregoses culminals, 15-VI-2002, *L.G. Valle & Ll. Sáez* LS-5908 (L. Sáez, herb. pers.-BCB); Serra de Llaberia cap a la Miranda, CF25, 900 m, en una fondalada humida, 5-VI-2005, *J. Felip & J. Molero*, BCN 37479.

A les comarques meridionals de Catalunya *S. pratensis* just era coneguda de les muntanyes de Prades i zones adjacents (Masclans & Batalla, 1972; Folch, 1980) i també del massís del Port (Torres, 1989), sempre en zones altes i relativament humides, entre (500)900 i 1130 m.

Scrophularia peregrina L.

Baix Camp: Castell d'Escornalbou, CF25, repeu de cingle de la cara nord, 630 m, localment molt abundant en comunitats pioneres d'un replà del cingle, sobre gresos vermells del Bundsandstein, 22-IV-2006, *J. Molero*, BCN 37353.

Folch (1980) l'esmenta de Duesaigues i la considera com accidental; és molt probable que provingués d'aquest reservori del Castell. És una planta de tendència silicícola molt rara a la província de Tarragona (cf. Bolòs & Vigo, 1996).

Senecio inaequidens DC.

Priorat: marges d'una vinya prop d'Scala-Dei, CF16, 370 m, 19-VI-2001, *J. Molero*, BCN 14354.

Xenòfit d'origen sudafricà en ràpida expansió al sud de Catalunya, arribat recentment al Priorat.

Seseli montanum L. subsp. **montanum**

Baix Camp: Serra de Vandellòs, crestes del coll de la Portella vers el Puntaire, CF14, 600-700 m, enclotxes i replanets terrosos, 22-VI-2005, *J. Molero*, BCN 37481.

Localitat que estableix la connexió entre les poblacions de les Muntanyes de Prades i les del nucli Cardó-massís del Port (Bolòs et al., 1999: mapa 1875).

Sporobolus indicus (L.) R.Br.

Ribera d'Ebre: Flix, marge dret del riu La Cana, CF07, a 1.5 km aigües amunt de la seva confluència amb el riu Ebre, llims sorrencs emergents a la vora de l'aigua, 25-IX-2004, *J. Molero* & *A. Rovira*, BCN 20348.

Assenyalada com molt rara per Bolòs & Vigo (2001) del Baix Camp i del Tarragonès.

****Sternbergia colchiciflora** Waldst. & Kit.

Ribera d'Ebre: Riba-Roja, camí de Maials, desviació cap el Mirador, BF87, 230 m, erm terofític sobre sòl pedregós argiloso-arenós, en clarianes de *Retama spaerocarpa*, molt rara i escassa, 15-IV-2005, *J. Molero*, BCN 37348.

Amb aquesta indicació s'amplia la distribució d'aquesta rara espècie des dels Monegros (Molero & Montserrat, 1983; Morales & Castillo, 2004) fins a la Ribera d'Ebre. Aquesta població es desenvolupa en un ambient quelcom desviant del considerat com a propi de l'espècie per Morales & Castillo (2004). Novetat destacable per a Catalunya.

Thymus willkommii Ronniger

Baix Camp: Muntanyes de Vandellòs, serrat dels Avençs, serra Jordana cap a la Portella, CF2040, 500 m, 26-X-2002, *L.G. Valle* & *Ll. Sáez* LS-6013 (Ll. Sáez herb. pers.-BCB); Muntanyes de Vandellòs, sobre el racó de l'Aigücoll cap a la Puntaire, CF1940, 700 m, 2-IV-2006, *L.G. Valle* & *Ll. Sáez* LS-6375 (Ll. Sáez herb. pers.-BCB). Ribera d'Ebre: Cabrafeixet, Tivenys, BF9929, 720 m, fissures de roques calcàries, 7-XII-2001, *L.G. Valle* & *Ll. Sáez* LS-5793 (L. Sáez, herb. pers.-BCB); barranc de les Nives, Perelló, CF0029, 370 m, fissures de roques calcàries, 7-XII-2001, *L.G. Valle* & *Ll. Sáez* LS-5798 (L. Sáez, herb. pers.-BCB);

A les Muntanyes de Vandellòs, a banda de les localitats ja assenyalades, l'hem observat en carenes i penyals orientats al nord-est de la Mola del Grèvol, CF1939, 500 m, i també a la Portella del Xato i zones properes, CF1940, entre 620 i 700 m.

Endemisme que fins al moment just era conegut del massís del Port i de la zonal culminal de la serra de Cardó. És destacable la presència d'aquesta espècie al nucli de les muntanyes de Tivissa-Vandellòs, ja que aquestes poblacions configuren el límit nord-oriental de la seva àrea de distribució (Fig. 1). A les Muntanyes de Vandellòs creix tant en fissures i replanets de roques ombrívols com en indrets més o menys exposats i fins i tot força assolellats com ara carenes. Tenint present aquestes noves dades corològiques —entre d'altres factors—, creiem que haurien de ser revisades les consideracions prèvies (Gómez Campo, 1987; Sáez

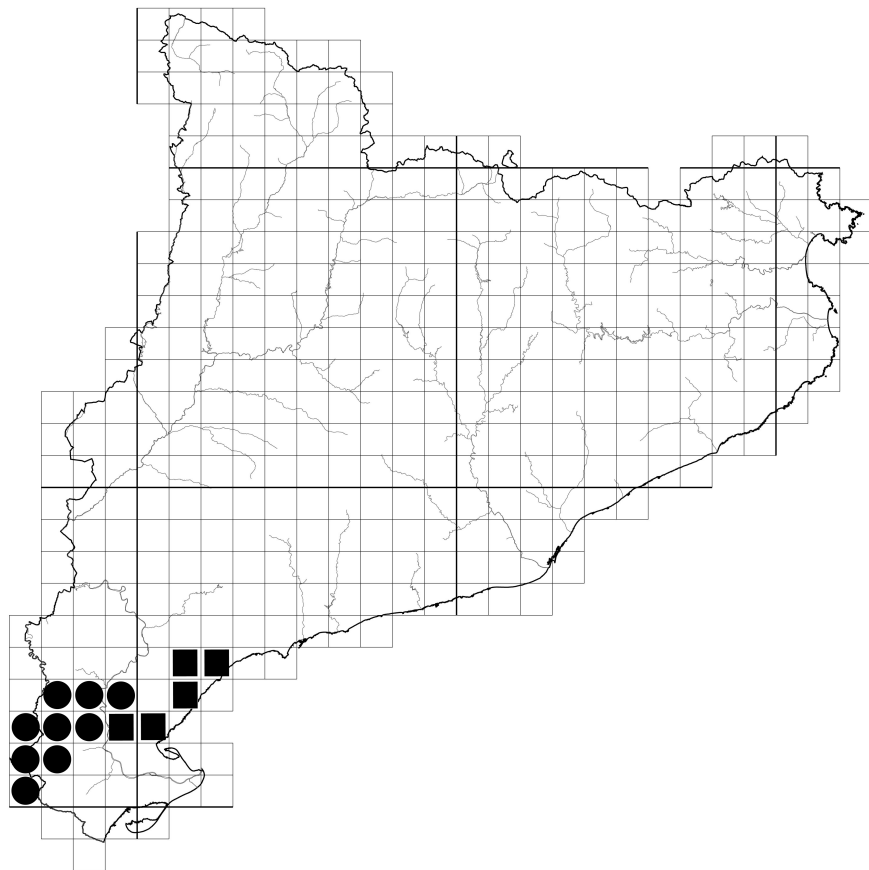

Figura 1. Mapa de distribució de *Thymus willkommii* Ronniger. Mitjançant quadrats s'indiquen les noves localitats.

et al., 1998b) d'aquest endemisme com a espècie en situació de risc, ja que possiblement sigui més ajustat als criteris IUCN (2001) la seva adscripció a la categoria "NT" ["quasi amenaçat"].

Tyrimnus leucographus (L.) Cass.

Priorat: Falset, a 1.5 km cap a Gratallops, Els Costers, CF15, 300-400 m, sembrats, marges de camí, brolla silicícola, etc, molt abundant, 30-IV-2006, *J. Molero & J. Vallverdú*, BCN. Les Garrigues: observada prop de Juncosa, CF27 i herboritzada prop de la cruïlla de carreteres de Juncosa cap a la Pobla de la Granadella, CF17, 700 m, 30-VI-2006, *J. Molero*, BCN 37492.

Completem la distribució donada per Pascual (1996) per al Priorat i afegim una nova localitat de Les Garrigues d'aquest rar card a Catalunya.

Tolpis barbata (L.) Gaertn.

Baix Camp: L'Albiol, pels voltants del Mas de Vallverdú, CF36, 440 m, en l'pradells d'annuals sobre silici de la vora de camí, 15-VI-1999, *J. Vallverdú*, BCN19312; Vilanova de Escornalbou, cap al Castell, CF25, 400 m, camps d'avellaners sobre sauló, 29-IV-2005, *J. Molero*, BCN 37351.

No esmentada per Folch (1980). Citada per Molero (1982) de la Riera de Riudecols i de Porrera (Priorat). Aquestes són totes les localitats conegudes del migjorn de Catalunya.

Trifolium ochroleucum Huds.

Baix Camp: Mola de Coldejou, CF25, prats culminals, 930 m, 5-VI-2005, *J. Felip & J. Molero*, BCN 37471.

Es coneixia de les Muntanyes de Prades-coll d'Alforja i del massís del Port (Bolòs et al., 1997: mapa 1069).

Trifolium striatum L. subsp. **breviendens** (Lange) Muñoz Rodr.

Baix Camp: Mola de Coldejou, CF25, prats culminals, prop d'una cisterna d'aigua sobre sòl arenòs calcàri, 940 m, 5-VI-205, *J. Felip & J. Molero*, BCN 37475.

Espècie coneguda de les Muntanyes de Prades (Bolòs & Vigo, 1984) i del Port d'Horta (BF72: Álvarez de la Campa, 2004); la nostra estableix el nexa d'unió entre les dues localitats. La subespècie, reconeguda per *Flora iberica* per a tot el nord-est de la Península, no s'esmenta en la nova edició de la Flora Manual dels Països Catalans (Bolòs et al., 2005).

***Trifolium bocconeii** Savi

Espècie no recollida de la província de Tarragona a *Flora iberica* (Muñoz et al., 2000), ni tampoc del migjorn de Catalunya per Bolòs et al., (1997: mapa 1052), però sembla existir realment al Montsant, com assenyalaven en un principi Bolòs & Vigo (1984: 595, peu de pàgina). Hem revisat el plec a l'herbari Vayreda (BC): "Sierra del Montsant, 6-18 junio 1876, J. Pujol" i podem confirmar que es tracta realment de *Trofolium bocconeii*. Atenent a les preferències de substrat d'aquesta espècie, Pujol molt probablement el va recol·lectar als costers silicis propers a Ulldemolins (CF27); o més improbablement, al Priorat històric licorellós (CF16). Aquesta zona ha estat ben explorada recentment i no s'ha tornat a retrobar. D'altra banda també s'han citat d'aquestes contrades altres trèbols ben rars (*Trifolium retusum* L., *Trifolium ornithopodioides* L.) difícilment relocalitzables actualment, o probablement desapareguts.

***Vicia narbonensis** L.

Baix Camp: Castell d'Escornalbou, CF25, 600 m, prat obert en una clariana de l'alzinar d'obaga, 29-IV-2006, *J. Molero*, BCN 37349.

Rara a Catalunya, ha estat citada del Bages, Vallès Oriental i del Maresme (Bolòs et al., 1997, mapa 890). Folch (1980) no l'esmenta del territori. Novetat per al S de Catalunya.

*****Vulpia geniculata* (L.) Link**

Priorat: Falset, a 1.5 km cap a Gratallops, Els Costers, CF15, 300-350 m, en sembrats, marges de camps i camins, pradells terofítics, etc., sobre sauló granític, localment molt abundant, 30-IV-2006, *J. Molero & J. Vallverdú*, BCN 37343.

Espècie de distribució mediterrània occidental i macaronèsica, a la península Ibèrica apareix al quadrant sudoccidental, així com a Menorca i Mallorca (molt rara a la Serra de Tramuntana) pel que fa als Països Catalans. No dubtem del seu caràcter espontani al Priorat, doncs ocupa una notable superfície dels turons situats al N de Falset, coincidint amb l'aflorament de sorres granítiques (sauló). És molt abundant a l'inici de la primavera, tant als solells com a les obagues, formant part dels herbeis subnitròfils dels guarets i marges de camps i camins (*Echio-Galactition*), així com també dins la brolla i els pradells terofítics vernal silicícules; a finals de maig pràcticament ha desaparegut, fet que dificulta la seva detecció. Novetat corològica destacable per al Principat.

***Vulpia unilateralis* (L.) Stace**

Priorat: Falset cap a Gratallops, Els Costers, CF15, , 320 m, pradells terofítics silicis àrids 19-V-2006, *J. Molero*, BCN 37343.

No indicada de la comarca (Molero, 1976b; Bolòs & Vigo, 2001).

Agraïments:

Agraïm a J. Felip, J. Navarro, C. Roquet i a M. Sainz l'ajut en alguna de les prospeccions realitzades i especialment al personal del Parc Natural del Massís dels Ports la seva col·laboració. A S. Pyke, per la seva col·laboració en la identificació d'algunes gramínies.

Bibliografia

- Álvarez de la Campa, J. M. 2004. Vegetació del massís del Port. Col·lecció P. Font Quer 3. Institut d'Estudis Ilerdencs. Lleida.
- Batalla, E.; Masclans, E. 1950. Catálogo de plantas observadas en la cuenca del Gaià (Tarragona). *Collect. Bot. (Barcelona)* 2: 343-429.
- Benedí, C.; Molero, J.; Simón, J.; Vicens, J. 1997. *Euphorbia* L. In: S. Castroviejo; C. Aedo; C. Benedí; M. Láinz; R. Morales; F. Muñoz Garmendia; G. Nieto Feliner; J. Paiva (eds.) *Flora ibérica* 8. CSIC. Madrid. P. 210-185.
- Bolòs, O.; Font, X.; Pons, X.; Vigo, J. 1997. Atlas Corològic de la Flora vascular del Paísos Catalans 6. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- Bolòs, O.; Font, X.; Pons, X.; Vigo, J. 1998. Atlas Corològic de la Flora vascular del Paísos Catalans 8. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- Bolòs, O.; Font, X.; Vigo, J. 1999. Atlas Corològic de la Flora vascular del Paísos Catalans 9. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- Bolòs, O.; Font, X.; Vigo, J. 2000. Atlas Corològic de la Flora vascular del Paísos Catalans 10. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- Bolòs, O.; Font, X.; Pons, X.; Vigo, J. 2001. Atlas Corològic de la Flora vascular del Paísos Catalans 11. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- Bolòs, O.; Vigo, J. 1984. Flora dels Paísos Catalans. Vol. I. Ed. Barcino. Barcelona.

- Bolòs, O.; Vigo, J. 1990. Flora dels Països Catalans. Vol. II. Ed. Barcino. Barcelona.
- Bolòs, O.; Vigo, J. 1996. Flora dels Països Catalans. Vol. III. Ed. Barcino. Barcelona.
- Bolòs, O.; Vigo, J. 2001. Flora dels Països Catalans. Vol. IV. Ed. Barcino. Barcelona.
- Borja, J. 1968. Revisión de las especies españolas del género *Lythrum* L. Anales Inst. Bot. Cavanilles 23: 145-170.
- Conesa, J. A. 1993. Plantes vasculars del Quadrat UTM 31TBE99, Sarroca de Segrià; ORCA: Catàlegs Florístics Locals 5. Institut d'Estudis Catalans (Secc. Ciènc. Biològiques). Barcelona.
- Font, X.; De Cáceres, M., Quadrada, R.; Navarro, A. (22-06-2006). Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya. Generalitat de Catalunya i Universitat de Barcelona. <http://biodiver.bio.ub.es/biocat/homepage.html>
- Bolòs, O.; Vigo, J.; Masalles, R.M.; Ninot, J.M. 2005. Flora Manual dels Països Catalans (3ª ed.). Ed. Pòrtic. Barcelona.
- Cirujano, S.; Izuzquiza, A.; Velayos, M. 1990. *Bassia* All. In: S. Castroviejo; M. Laínz; G. López González; P. Montserrat; F. Muñoz Garmendia; J. Paiva; L. Villar (eds.) Flora iberica 2. Real Jardín Botánico, CSIC. Madrid. P. 519-522.
- Font Quer, P. 1915. Una excursió a la Catalunya transibèrica. Treb. Inst. Catalana. Hist. Nat.: 9-35.
- Font Quer, P. 1920. Contribució al coneixement de la flora catalana occidental. Treb. Mus. Ciènc. Nat. Barcelona 5: 193-233.
- Font Quer, P. 1950. Flórlula de Cardó. Barcelona.
- Folch, R. 1980. La flora de les comarques litorals compreses entre la riera d'Alforja i el riu Ebre. Institut d'Estudis Catalans, Arxius de la Secció de Ciències, 60. Barcelona.
- Forcadell, J. M. 1999. Flora i Vegetació de l'espai d'interès natural de la Serra del Montsià. Departament d'Hortofruticultura, Botànica i Jardineria. Universitat de Lleida. Lleida-Amposta.
- Gómez Campo, C. 1987. Libro Rojo de especies vegetales amenazadas de España peninsular e Islas Baleares. Icona. Madrid.
- Güemes, J. 1991. Revisión taxonómica del género *Fumana* (Dunal) Spach (Cistaceae) en al Península Ibérica e Islas Balerares. Tesi Doctoral, Universitat de València.
- IUCN 2001. IUCN Red List Categories: Version 3.1. Prepared by Species Survival Commission. IUCN. Gland, Switzerland and Cambridge.
- Luceño, M. 1994. Monografía del género *Carex* en la Península Ibérica e Islas Baleares. Ruizia 14. 139 pp.
- Masalles, R. M. 1983. Flora i vegetació de la Conca de Barberà. Arxius de la Secció de Ciències, LXVIII. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- Maslans, F.; Batalla, E. 1964. Flora de los montes de Prades. Collect. Bot. (Barcelona) 6: 485-533.
- Maslans, F.; Batalla, E. 1972. Flora de los montes de Prades. Collect. Bot. (Barcelona) 8: 63-200.
- Mateo Sanz, G. 1990. Catálogo florístico de la provincia de Teruel. Teruel.
- Molero J. 1976. Datos para la flora Catalana. Collect. Bot. Barcelona 10: 335-344.
- Molero J. 1976b. Estudio florístico y fitogeográfico de la Sierra del Montsant y su area de influencia. Tesi Doctoral de la Universitat de Barcelona. Barcelona.
- Molero, 1977. Notas corològicas, I. Acta Phytotaxonomica Barcinonensis 20.
- Molero, 1979. Aportacions a la Flora Catalana. Lagasalia 9: 29-38.
- Molero, J. 1982. Noves aportacions a la Flora del Priorat i dels seus entorns. Folia Bot. Misc., 3: 11-16.

- Molero, J. 2003. *Allium pardoii* Loscos. In: A. Bañares et al. (eds.) Atlas y Libro Rojo de la Flora Vascular amenazada de España. Dirección General de Conservación de la Naturaleza. Madrid. p. 876.
- Molero J.; Montserrat J. M. 1983. *Sternbergia colchiciflora* Waldst. & Kit. en el valle del Ebro. Anales Jard. Bot. Madrid 39: 544.
- Molero J.; Rovira A. 1983. Adiciones al catálogo florístico del Delta del Ebro (Tarragona, España). Fontqueria 4: 3-6.
- Molero, J.; Sáez, L.; Vallverdú, J. 1997. Noves aportacions al coneixement florístic de les comarques meridionals de Catalunya. Butll. Inst. Catalana Hist. Nat. 64: 61-71.
- Morales, R.; Castillo J. 2004. El género *Sternbergia* (Amaryllidaceae) en la Península Ibérica. Anales Jard. Bot. Madrid 61: 119-128.
- Muñoz Rodríguez, A.; Devesa, J. A.; Talavera S. 2000. *Trifolium* L. In: S. Talavera; C. Aedo; S. Castroviejo; A. Herrero; C. Romero Zarco; F. J. Salgueiro; M. Velayos (eds.). Flora iberica 7(2). Real Jardín Botánico, CSIC. Madrid. p. 647-719
- Pascual R. 1996. Novetats per a la flora vascular de la serra del Montsant. Butll. Inst. Catalana Hist. Nat. 64: 53-59
- Romero García, A. T.; Blanca López, G.; Morales Torres, C. 1988. Revisión del género *Agrostis* L. (Poaceae) en la península Ibérica. Ruizia 7.
- Rovira, A. M.; Molero, J. 1983. Aportacions a la flora de les comarques transibèriques (Terra Alta, ribera d'Ebre i Baix Ebre). Collect. Bot. (Barcelona) 14: 557-561.
- Sáez, L. 1997. Atlas pteridològic de Catalunya i Andorra. Acta Bot. Barcinon. 44: 39-167.
- Sáez, L. 1998. La Pteridoflora de Catalunya i Andorra. Estudis taxonòmics i biogeogràfics. Tesi doctoral (inèdita). Universitat de Barcelona.
- Sáez, L.; Curcó, A.; Rosselló, J.A. 1998a. *Limonium vigoii* (Plumbaginaceae) a new tetraploid species from the northeast of the Iberian Peninsula. Anales Jard. Bot. Madrid 56: 269-278.
- Sáez, L.; Rosselló, J.A. 2000. A new species of *Agrostis* (Gramineae) belonging to the *A. alpina* complex. Bot. J. Linn. Soc. 133: 359-370.
- Sáez, L.; Rosselló, J.A.; Vigo, J. 1998b. Catàleg de plantes vasculars endèmiques, rares o amenaçades de Catalunya. I. Tàxons endèmics. Acta Bot. Barcinon. 45: 309-321.
- Sáez, L.; Sainz, M.; Crespo, M.B. 2004. Taxonomic notes on the genus *Linaria* Mill. (Scrophulariaceae) for Flora iberica. Folia Geobot. 39: 293-318.
- Sáez, L.; Carrillo, E.; Mayol, M.; Molero, J.; Vallverdú, J. 2000. Noves aportacions a la flora de les comarques meridionals de Catalunya. Acta Bot. Barcinon. 46: 97-118.
- Sáez, L.; Soriano, I. 2000. Catàleg de plantes vasculars endèmiques, rares o amenaçades de Catalunya. II. Tàxons no endèmics en situació de risc. Butll. Inst. Catalana Hist. Nat. 68: 35-50.
- Torres, L. 1983. Notes per a la flora del Baix Ebre. Collect. Bot. (Barcelona) 14: 617-623.
- Torres, L. 1989. Flora del massís del Port. Diputació de Tarragona. Tarragona.
- Torres, L.; Royo, F.; Tuliesa, A. 2003. Plantes vasculars del Quadrat UTM 31TBF81, Santa Bàrbara.; ORCA: Catàlegs Florístics Locals 15. Institut d'Estudis Catalans (Sec. Ciènc. Biol.). Barcelona.
- Velayos M. 1997. *Lythrum* L. In: S. Castroviejo; C. Aedo; C. Benedí; M. Laínz; R. Morales; F. Muñoz Garmendia; G. Nieto Feliner; J. Paiva, J. (eds.) Flora iberica 8. Real Jardín Botánico, CSIC. Madrid. p. 14-25
- Vigo, J. 1968. La vegetació del massís de Penyalgosa. Arxius de la Secció de Ciències XXXVII. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.